

EERSTE HOMILIE

De Gedaanteverandering van de Heer¹

Eer aan de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.

Vandaag vieren wij één van de belangrijkste gebeurtenissen uit het Evangelie: de Gedaanteverandering van onze Heer. Iedere gebeurtenis in het Evangelie toont ons een aspect van het geheim van het geestelijke leven dat wij moeten leren kennen met het oog op onze redding. Vandaag verhaalt het Evangelie hoe de Heer van gedaante veranderde in aanwezigheid van zijn leerlingen. Hij riep hen mee naar de hoge berg Tabor. Daar toonde de Heer zich aan zijn leerlingen in zijn goddelijke glorie. Toen de Heer bad, begon zijn gelaat te stralen als de zon. Zijn kleren begonnen te stralen van licht. In dat licht verschenen Mozes en Elia, de oeroude profeten, en ze spraken met Hem over zijn aanstaand lijden. De apostel Petrus zei: 'Heer, het is goed dat wij hier zijn.' Daar waar God is, is altijd licht en vreugde. Omdat onuitsprekelijke vreugde zijn hart vervulde, riep Petrus uit: 'Laten we drie tenten bouwen: één voor U, één voor Mozes en één voor Elia.' De Evangelist verduidelijkt: 'Hij begreep zelf niet wat hij zei.' Petrus wilde dit ogenblik doorzetten, zodat het nooit meer zou stoppen en een eeuwigheid zou gaan duren.

Een wolk bedekte hen en daar kwam een stem uit: 'Dit is mijn lievelingszoon. Naar Hem moeten jullie luisteren.' Toen die stem uit de wolk kwam, vielen de apostelen achterover alsof ze dood waren. Op oude iconen van de Gedaanteverandering worden ze uitgebeeld alsof ze met hun hoofden naar beneden vliegen. Toen ze weer tot zichzelf kwamen, zagen ze de Heer Jezus Christus staan in zijn gewone kleding. Hij was alleen. God sprak: 'Praat met niemand over wat je gezien heb, zolang de Mensenzoon niet uit de doden is verrezen.'

In hun beschrijving geven twee evangelisten, Matteüs en Lucas, een tijdsaanduiding bij deze gebeurtenis. Matteüs vertelt, dat de gebeurtenis na zes dagen volgde en Lucas zegt dat het na acht dagen gebeurde. Vanaf welk voorval tellen ze dan en hoe moet je dat beoordelen? Beide evangelisten vertellen, dat Jezus eerder met zijn leerlingen had gesproken over zijn aankomende lijden. Hem stond op aarde een groot lijden te wachten alvorens Hij zou binnengaan in Zijn heerlijkheid. Het gesprek van Jezus werd afgesloten met de woorden: 'Enkelen van degenen, die hier voor Mij staan, zullen de dood niet proeven, voordat zij het Koninkrijk Gods hebben gezien, komend in kracht', ofwel: in zijn volheid. Precies vanaf deze gebeurtenis beginnen de evangelisten te tellen. De evangelist Matteüs telt zes dagen en de evangelist Lucas zegt dat er daarna nog acht dagen verlopen zijn. Lucas telt de dag mee waarop het gesprek van de Heer met zijn leerlingen plaats vond én bovendien de dag van de Gedaanteverandering zelf. En zo komen we van zes dagen uit op acht.

Waarom is het voor de evangelist Lucas belangrijk te benadrukken dat de Gedaanteverandering plaats vond na acht dagen? Wij kennen de cyclus van de week die uit zeven dagen bestaat: zes dagen zijn volgens de geboden (uit het OT, vert.) door God aan de mensen gegeven om zijn aardse zaken af te handelen. De zevende dag is gewijd aan de dienst van God. Waarom dan nog een achtste dag, waaraan de Heilige Schrift meerdere malen herinnert. De achtste dag is het begin van de eeuwigheid. En juist op de achtste dag vindt de Gedaanteverandering plaats, als een getuigenis dat de eeuwigheid de grenzen van de tijd overstijgt. Als de cyclus van de week zeven dagen heeft, waarom moet je er dan nog een

¹ Preek, gehouden op 19 augustus, de dag waarop volgens de oude juliaanse kalender in de Orthodoxe Kerk van Rusland het Feest van de Gedaanteverandering (6 augustus) wordt gevierd.

achtste dag bij pakken? De achtste dag overstijgt de begrenzing van de zeven dagen op dezelfde wijze als de eeuwigheid uitstijgt boven de grenzen van de tijd. De tijd wordt gemeten vanuit de eeuwigheid, maar de eeuwigheid zelf valt niet binnen de grenzen van de tijd. De eeuwigheid sluit de tijd in, zoals het grotere altijd het kleinere in zich sluit.

De eeuwigheid is niet een tijdsduur die geen einde heeft. De eeuwigheid is het aanwezig zijn bij God. Dat wat zich op de Tabor voltrok, is ook een moment van eeuwigheid. De tijd gaat over in de eeuwigheid en de apostelen zijn in de aanwezigheid van God. 'En dit is de eeuwigheid: dat zij U kennen, de enige ware God en Hem, die Gij gezonden hebt, Jezus Christus'. (Joh, 17,3) Wie zijn er aanwezig op de Tabor? Zo te zien zijn er zes personen aanwezig: Christus met Mozes en Elia, en drie apostelen. Maar in werkelijkheid telt Jezus niet voor één. Hij is aanwezig samen met de Vader en de Geest. Dat weten we uit de gebeurtenis zelf. Zo komen we opnieuw op het getal acht.

Christus praat met Mozes en Elia, en de apostelen verblijven in een onuitputtelijk licht. God spreekt vanuit een verblindende wolk. Wat voor licht is dat? In de 14^e eeuw is er discussie geweest over de aard van het Taborlicht. Dat licht is een niet-materiële wezenheid. Het is een gave van de heilige Geest, die van de heilige Drie-eenheid uitstraalt. Wij kennen verschillende soorten licht: het brandende licht van een vuur en de verlichting door elektriciteit en door de zon. Dat is het materiële licht, dat werkt volgens de wetten van de natuur. De heilige Gregorius Palamas betoogt dat het licht dat uitging van het gelaat van Christus, een ongeschapen licht was. Het was een niet waarneembaar, gezegend licht: het licht van de heilige Drie-eenheid.

De Heer sprak: 'Vuur ben ik op aarde komen brengen, en hoe verlang Ik dat het reeds opblaait!' (Lk 12:49). Hij spreekt hier over het licht van de hel. De hel is ook brandend en verbonden met vuur, een eeuwige kwelling. Wat is dat voor vuur? Dit tweede vuur heeft eenzelfde natuur als het licht van de Tabor van zojuist. Dat wil zeggen: het goddelijke licht komt de wereld binnen en verlicht en doorlicht tegelijkertijd elke mens. Zijn bron is immers de heilige Drie-eenheid. Tegelijk is het een vuur dat elke zonde, elke ongerechtigheid op aarde zal verbranden. Ooit zal de aarde zo branden. Wij verwachten een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, volgens Zijn belofte. Dat vuur verlicht ons en vormt ons om. Alles wat niet zuiver is, maakt het tot stof en verbrandt het. Aan de ene kant is het dus een hemels licht, dat ons vervult met kennis van de waarheid, liefde, trouw en hoop. Aan de andere kant wordt dat hemelse vuur een kwelling voor iedereen die niet in staat is de zegenrijke vreugde en liefde van dat vuur aan te nemen. Dan wordt het een eeuwige kwelling.

Johannes de Theoloog (Sint-Jan de Evangelist) spreekt in de Apocalyps ook van een achtste dag, de dag dat het eeuwige Rijk van God, het hemelse Jeruzalem, zal opengaan. Volgens hem zal er dan geen zon en geen maan meer zijn, want dat soort licht is dan niet meer noodzakelijk. De zon van het eeuwige Jeruzalem, dat zal Christus zijn. Hij zal de hele stad vervullen met zó'n onuitputtelijk licht, dat het elke aanwezige vervult met de eeuwigheid. Wij gedenken de gebeurtenis van de Gedaanteverandering en wij wachten op de achtste dag met hoop, dat die voor ons open gaat als Goddelijk Licht, dat elke mens vervult en verandert die God zoekt en naar Hem op weg is.

Aartspriester vader Pavel Adelgeim, 19 augustus 2010, Pskov (Rusland)

[Vert. P. Baars]